

В.Л. Смагін
д.е.н., професор кафедри інвестиційної діяльності
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ ФІНАНСОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ

В економічному середовищі постсоціалістичних країн кінця XX – початку XXI ст. відбуваються динамічні трансформаційні процеси в напрямку розбудови ринкової системи господарювання. Це диктує певні вимоги до методів дослідження цих процесів і характеристик самої системи, що формується, в цілому. Синтезувати все цінне і об'єднати в єдине ціле, що накопичила економічна теорія з метою забезпечення нової якості економічного зростання світового та національного господарств можна лише на основі творчого застосування сучасної методології інституціоналізму. Саме такий підхід висуває на перший план методологію, в основі якої лежить уявлення про суспільство, як про цілісну, багатовекторну систему зі складною структурою, якій притаманні певні загальні закономірності розвитку. Цей підхід є надзвичайно важливим саме для трансформаційної економіки де вельми важливою є не просто проблема суб'єкта, а проблема ефективних міжсуб'єктних зв'язків. Це пов'язане з тим, що в цих економіках формується новий економічний порядок, що знаходить відображення в новій структуризації суспільства, у встановленні нових інститутів, які уособлюють органічне поєднання економічного, правового, соціального і політичного станів в певному середовищі.

На даний час Україна знаходиться в стані системної трансформації під якою переважна частина вітчизняних та зарубіжних дослідників розуміє перетворення, які охоплюють весь спектр суспільного життя, його духовну, політичну, економічну та соціальні структури (перетворення політичного

режиму, радикальне економічне реформування, духовно-культурну переорієнтацію суспільства. Водночас, системна трансформація поєднує структурні, функціональні та організаційні перетворення підсистем та компонентів тієї чи іншої складної системи [1, с.25].

В плані методології дослідження вітчизняної економіки, якщо дивитись на інститути як на історично мінливі соціальні обмеження, а інституціональну динаміку розглядати у взаємодії із соціальними групами особливих інтересів, фінансовий ринок, в нашому розумінні, являє собою інститут, який представлений у вигляді взаємодіючих моделей поведінки його учасників — контрагентів, які регулюють, синхронізують компоненти попиту і пропозиції на фінансові ресурси та активи у певному часі і обсязі з метою одержання майбутнього доходу.

Інституціональна динаміка - сукупний термін, який передає загальну суть еволюції інститутів, але кожна із інституціональних структур, кожне правило може мати власну і унікальну траєкторію розвитку [2, с.89]. Що стосується фінансового ринку, то даний методологічний підхід зумовлює його пізнання в динамічному процесі переходу його від нижчих до вищих досконаліших форм функціонування через використання історично-генетичного методу.

Вирішення конкретних задач по досягненню необхідної забезпеченості фінансовими ресурсами з мінімальними трансакційними витратами в інституціональному середовищі фінансового ринку в сучасних умовах і в майбутньому буде залежати від швидкості і якості фінансових операцій, що в кінцевому результаті буде визначати ефективність функціонування фінансового ринку.

В процесі формування фінансового ринку в Україні суттєвий вплив на його якісні параметри мають неформальні відносини та інститути, які домінують над формальними відносинами та інститутами. Цьому сприяли певні історичні традиції та звичаї, що сформували специфічну національну економічну культуру.

Важливою обставиною, що потребує необхідності використання

інституційного аналізу через організаційне начало є дослідження активної свідомої діяльності людини, як індивіда з необхідним рівнем наукових знань законів ринкової економіки і деталей дії фінансового механізму по синхронізації попиту і пропозиції на фінансовому ринку з критичним аналізом господарської практики в умовах трансформаційної економіки коли динамічно змінюються політичні, правові і економічні системи суспільства. Рівень знань є визначальним інституціональним фактором впливу на поведінку від рівня пересічного громадянина до владного чиновника високого рангу.

Слід звернути особливу увагу на взаємозалежність та взаємозв'язок економічних знань і економічної культури. Адже, економічна культура — це свого роду посередник між комплексом політико-правових, економічних та інших умов тієї чи іншої країни та економічної поведінкою суб'єктів господарювання. Можна сказати, що розвиток економіки є сумарним результатом дій мільйонів людей, які регулюються як зовнішніми інституціональними умовами їхньої діяльності, так і рисами економічної культури самих людей [3, с.132].

Очевидним є висновок, що у країнах з трансформаційною економікою неабияку роль відіграє стабільність (сила) інститутів, що регулюють фінансовий ринок. Високий рівень ризику інвестицій в економіку і, зокрема, у фінансові активи країн з трансформаційною економікою — прямий наслідок слабкості та нестабільності їх інститутів.

Література:

1. Гражевська Н.І. Відображення трансформаційних процесів у системі категорій соціально-економічної динаміки// Економічна теорія — 2007. — №4.
2. Сухарев О.С. Книга 1. Институциональная теория. Методологический эскиз. — М.: ЗАО "Издательство "Экономика", 2007.
3. Прутська О.О. Інституціоналізм і проблеми економічної поведінки в перехідній економіці. — К.: Логос, 2003.